

# Rewizja narodowych mitów w wybranych utworach literackich. Rozważ problem, odwołując się do tekstów XX wieku

Rewizja narodowych mitów w literaturze XX wieku jest zjawiskiem, które odzwierciedla krytyczne podejście do tradycyjnych narracji narodowych i historycznych. W wielu utworach literackich tego okresu twórcy podejmowali tematykę związaną z narodowymi mitami, często poddając je głębokiej analizie, dekonstruując lub reinterpreterując w kontekście współczesnych wartości i doświadczeń. Analizując wybrane teksty literackie XX wieku, można dostrzec, jak różni pisarze podchodzili do rewizji narodowych mitów, tworząc dzieła, które kwestionują i przekształcają tradycyjne wyobrażenia o tożsamości narodowej i historii.

## **"Człowiek z marmuru" – krytyka mitu bohatera narodowego**

Jednym z istotnych przykładów rewizji narodowych mitów w literaturze XX wieku jest film *"Człowiek z marmuru"* w reżyserii Andrzeja Wajdy (1976). Choć nie jest to tekst literacki w tradycyjnym sensie, jego wpływ na literaturę i kulturę jest znaczący, a jego tematyka zasługuje na omówienie w kontekście rewizji narodowych mitów. Wajda w swoim dziele podejmuje krytykę mitu bohatera narodowego, przedstawiając postać tytułowego bohatera, Mateusza Birkuta, który w rzeczywistości okazuje się być ofiarą systemu komunistycznego.

W filmie Wajdy mit pracy jako narzędzia budowy narodowej potęgi oraz idea bohatera socjalistycznego są poddane krytyce. Mateusz Birkut, początkowo przedstawiany jako modelowy

pracownik i bohater budowy socjalistycznego społeczeństwa, zostaje ostatecznie odkryty jako ofiara systemu, który go wykorzystał i porzucił. Wajda, poprzez postać Birkuta i jego losy, kwestionuje narodowy mit pracy jako wartości i idei, która miała przynieść dobrobyt i postęp. Film ten pokazuje, jak ideologia może zniekształcić rzeczywistość i jak mit narodowy może być wykorzystywany do celów politycznych.

### **"Zdążyć przed Panem Bogiem" – rewizja mitu o heroizmie i ofierze**

Książka *"Zdążyć przed Panem Bogiem"* Hanny Krall, wydana w 1977 roku, jest kolejnym przykładem rewizji narodowych mitów, tym razem w kontekście II wojny światowej i Holocaustu. Krall, poprzez swoją reporterską narrację, bada temat heroizmu i ofiary w kontekście obozów koncentracyjnych oraz powojennego świata.

W książce tej, poprzez wywiady i relacje, Krall ukazuje ludzkie tragedie, które są sprzeczne z idealizowanymi mitami o heroicznych polskich bohaterach i ofiarach. Bohaterowie książki, tacy jak dr Marek Edelman, przedstawiani są jako postacie, które zmagają się z brutalną rzeczywistością, a nie jako nieskazitelne symbole narodowej chwały. Krall demitologizuje obraz bohatera wojennego i odważnego partyzanta, ukazując raczej złożoność i ambiwalencję ludzkich wyborów oraz doświadczeń w ekstremalnych warunkach.

### **"Człowiek z marmuru" – rewizja mitu o robotniku**

Innym przykładem rewizji narodowych mitów jest wspomniany wcześniej *"Człowiek z marmuru"* Wajdy. Film ten nie tylko obala mit bohatera socjalistycznego, ale także kwestionuje obraz robotnika jako budowniczego nowego społeczeństwa. Wajda przedstawia robotnika jako osobę, która jest wykorzystywana i manipulowana przez system, co stoi w sprzeczności z romantycznym obrazem robotnika jako wzoru cnót i siły narodowej.

Film Wajdy ukazuje brutalną rzeczywistość życia w systemie komunistycznym, w którym robotnik, choć postrzegany jako filar społeczeństwa, jest w rzeczywistości ofiarą wyzysku i przemocy. Mit robotnika jako bohatera narodowego i bohatera socjalistycznego zostaje poddany krytyce, co prowadzi do głębszej refleksji na temat roli jednostki w społeczeństwie i systemie politycznym.

### **"Lalka" – krytyka mitu o sukcesie społecznym**

W literaturze XIX wieku, która miała istotny wpływ na późniejsze pokolenia, również można znaleźć przykłady rewizji narodowych mitów. Jednym z takich przykładów jest powieść Bolesława Prusa *"Lalka"* (1890), która choć nie należy do XX wieku, miała istotne wpływy na późniejsze pokolenia i ich podejście do narodowych mitów. Prus, poprzez postać Stanisława Wokulskiego, kwestionuje mit sukcesu społecznego i materialnego jako miary szczęścia i spełnienia.

W *"Lalce"*, Wokulski, mimo swojego sukcesu finansowego i społecznego, doświadcza głębokiego rozczarowania i osobistej tragedii. Powieść ukazuje, że materialny sukces nie zawsze przekłada się na osobiste szczęście i spełnienie, a narodowe mity o sukcesie jako ostatecznym celu życia są w rzeczywistości iluzoryczne. Prus demitologizuje obraz sukcesu społecznego i materialnego, pokazując, że prawdziwe spełnienie jest trudne do osiągnięcia i często związane z osobistymi cierpieniami i rozczarowaniami.

### **Podsumowanie**

Rewizja narodowych mitów w literaturze XX wieku jest zjawiskiem, które ukazuje, jak literatura może angażować się w krytyczną analizę i reinterpretację tradycyjnych narracji narodowych. Wiersze, powieści i filmy tego okresu często podejmują tematykę narodowych mitów, takich jak bohaterstwo, heroizm, sukces społeczny czy idea pracy jako wartości narodowej, a następnie je dekonstruuja lub reinterpretują w

kontekście współczesnych wartości i doświadczeń. Współczesna literatura i sztuka stają się w ten sposób narzędziami do kwestionowania i redefiniowania narodowych mitów, a także do głębszego zrozumienia ludzkich przeżyć i społecznych realiów.

Jeśli szukacie pomocy w napisaniu własnej pracy - potrzebujecie korepetycji, konsultacji to polecamy stronę [pisanie prac](#) - fachowa pomoc w pisaniu prac - oczywiście tylko w granicach prawa.